

Sreda, 28. februar 2007.

Statusna konferencija

Otvorena sednica

Optuženi Gotovina je pristupio Sudu

Početak u 14.19 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA MOLOTO: Gospođo sekretarko, molim vas da najavite predmet.

sekretar: Dobar dan, časni Sude. Ovo je *Predmet IT-06-90-PT, Tužilac protiv Ante Gotovine i ostalih.*

SUDIJA MOLOTO: Hvala vam puno. Dozvolite mi da kažem da današnjim zasedanjem ja predsedavam kao pretpretresni sudija. Današnje zasedanje se odvija na insistiranje tima Odbrane generala Gotovine koji želi da usmeno iznesu svoju argumentaciju uz pisane podneske koje su dostavili po pitanju nadležnosti. Da li pre toga mogu molim vas da nam se strane predstavite?

ADVOKAT KEHOE: Da. Dobar dan, časni Sude. Na strani generala Gotovine su Gregory Kehoe, Luka Mišetić i profesor Payam Akhavan, a pomaže nam i Jelena Madunić i sedi iza profesora Akhavana.

SUDIJA MOLOTO: Hvala vam puno. Tužilaštvo?

TUŽILAC TIEGER: Dobar dan, gospodine predsedavajući, časni Sude. Alan Tieger, Laurel Baig, Michelle Jarvis i referentkinja predmeta Donnica Henry-Frijlink.

SUDIJA MOLOTO: Hvala vam puno. Za gospodina Čermaka? Za gospodina Markača?

ADVOKAT ŠEPAROVIĆ: Časni Sude, dobar dan. Ja sam odvjetnik Miroslav Šeparović. Sa mnom je odvjetnik Goran Mikuličić i *case manager* Vlado Rendulić.

SUDIJA MOLOTO: Hvala vam puno. Vidim da se jedan optuženi nalazi u sudnici. Da li je to gospodin Gotovina?

ADVOKAT KEHOE: Jeste, časni Sude.

SUDIJA MOLOTO: Generale Gotovina, da li me čujete na jeziku koji razumete?

OPTUŽENI GOTOVINA: Čujem. Časni Sude, čujem, hvala vam.

SUDIJA MOLOTO: Hvala vam puno. Da, gospodine Kehoe?

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, pretpostavljam da želite da započnemo sa diskusijom u vezi sa ovim pitanjem?

SUDIJA MOLOTO: Tako je.

ADVOKAT KEHOE: I ja ću prepustiti reč profesoru Akhavanu u ime generala Gotovine.

SUDIJA MOLOTO: Professore Akhavan?

ADVOKAT AKHAVAN: Gospodine predsedavajući... Gospodine predsedavajući, uvaženi članovi Tribunala. Čast mi je i privilegija što danas pred vama zastupam generala Gotovinu. Osnovni argument našeg podneska je veoma jednostavan: Tužilaštvo ne može da optuži generala Gotovinu za zločine protiv čovečnosti i da pri tom zanemari ratno pravo. Tužilaštvo ne može da zahteva od Suda da ponovo piše običajno pravo kako bi se udovoljilo zahtevima ovog predmeta. Tužilaštvo je na početku tvrdilo da ratno pravo nije primenljivo, ali sada Tužilaštvo tvrdi da je humanitarno pravo primenljivo u određenoj meri. Pri tome Tužilaštvo u potpunosti zanemaruje praksu Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju i sve svoje argumente u ovom predmetu do sada. Osnovna teorija Optužnice Tužilaštva je ta da je general Gotovina učestvovao u udruženom zločinačkom poduhvatu – u etničkom čišćenju Srba iz Krajine putem masovne deportacije. Navodno se ta deportacija odvijala u dve faze – pre i posle uspostavljanja vlasti hrvatske države nad Krajinom. Navodi se da je tokom *Operacije Oluja* sproveden psihološki rat i da su bombardovani civili što je i dovelo do masovnog egzodusa srpskih civila. Takođe se navodi da je posle uspešnog završetka *Operacije Oluja* i propasti Republike Srpske Krajine, povratak civila bio onemogućen kolonizacijom Hrvata i uništavanjem srpske imovine. Takođe se navodi da je general Gotovina odgovoran za ubistva i okrutna postupanja jer su ti zločini bili omogućeni zajedničkim zločinačkim udruživanjem, iako nije mogao da ih pretpostavi. Osnovna greška te teorije je ta što samo Tužilaštvo eliminiše ključne elemente deportacije kako je on definisan članom 49, IV Ženevske konvencije. Nigde se u Optužnici ne navodi da su navodne žrtve deportacije bile u rukama hrvatskih snaga na teritoriji pod hrvatskom kontrolom. U drugom odgovoru Tužilaštva, ono navodi da je taj član 49 neprimenljiv na zločine protiv čovečnosti i navodi da su se teritorije na kojima su živeli civili granatirali kako bi civili napustili to područje. Ako je Tužilaštvo u pravu, onda Sud ima nadležnost nad ovom Optužnicom. Ali ako Tužilaštvo nije u pravu, onda čitava tvrdnja o etničkom čišćenju se raspada, jer ne može biti udruženog zločinačkog poduhvata ukoliko navedeni postupci jednostavno ne sadrže i zločin deportacije. Tužilaštvo u potpunosti zanemaruje dosadašnju praksu Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju, humanitarno pravo kao i sam prethodni stav Tužilaštva po tom pitanju. Žalbena presuda u *Predmetu Stakić* priznaje da Član 49 " podvlači metode zabranjenih deportacija"...

prevodioci: Molimo da zastupnik malo uspori prilikom čitanja.

SUDIJA MOLOTO: Zastupniče, traži se da usporite. Očigledno ste prebrzi za prevodioce.

ADVOKAT AKHAVAN: Shvatio sam. Izvinjavam se.

SUDIJA MOLOTO: Mogu li da vas zamolim da se držite onoga što se već ne nalazi u pisanoj formi, jer nam do sada govorite samo ono što ste nam već pismeno dostavili.

ADVOKAT AKHAVAN: Svakako, gospodine predsedniče. Ja ne želim da opterećujem onim što smo već dostavili u pismenom obliku. Već sam naveo ranije da se u Žalbenoj presudi u *Predmetu Stakić* jasno navodi uslov okupacije teritorije. Hteo bih takođe da dodam i nedavnu Žalbenu presudu u *Predmetu Naletilić* u kojoj sudija Schomburg jasno navodi, a to je na strani broj 225, u paragrafu 22, da se po Članu V deportacija "mora odvijati sa područja koje je pod stvarnom kontrolom jedne strane na područje koje je pod kontrolom druge strane." Ako navedene žrtve nisu nikada bile pod kontrolom Hrvatskih snaga, onda se i zločin deportacije nikada nije ni dogodio. Argument da okupacija zahtevana u Članu 49 se ne odnosi na deportaciju ne nalazi potvrdu ni u čemu što navodi Tužilaštvo, a ono što je od posebne važnosti jeste da je pre ovog predmeta Tužilaštvo uporno tvrdilo i ponavljalo da se Član 49 Ženevske konvencije primenjuje na zločin protiv čovečnosti – na deportaciju. Daću primer predraspravnog podneska u *Predmetu Simić*, u paragrafu 97, koji se oslanja na Presudu u *Predmetu Krnojelac*, u kome Tužilaštvo kategorički tvrdi: "Sadržaj počinjenog dela deportacije ne pravi razliku u tome da li je počinjen kao ratni zločin ili zločin protiv čovečnosti."

prevodioci: Molim vas da usporite. Molim vas.

ADVOKAT AKHAVAN: "Zločin protiv čovečnosti..."

SUDIJA MOLOTO: Molim vas da usporite.

(mikrofon nije uključen)

ADVOKAT AKHAVAN: Izvinjavam se. Da, hoću.

SUDIJA ORIE: Mogu li da vam postavim pitanje? Vi ovde navodite mnogo predmeta. Molim vas ako to možete da uvek navedete kada govorite o deportaciji ili prisilnom premeštanju - da li citirate iz predmeta koji se odnosi na zločin protiv čovečnosti ili iz predmeta koji se odnosi na ratne zločine, kako bismo odmah mogli da napravimo razliku između ove dve vrste zločina u predmetima koje navodite.

ADVOKAT AKHAVAN: Svakako, svakako sudijo Orije. Mnogo se izvinjavam. Prošlo je nekoliko godina od kako sam stajao pred Pretresnim većem i još uvek se nisam navikao na ovu tehnologiju. Izvinjavam se. Sudijo Orije, samo da kažem da upravo ono što sam sada citirao iz pretpretresnog podneska u *Predmetu Simić* se upravo odnosi na zločin protiv čovečnosti po članu 5(D). I kao što sam rekao, Tužilaštvo je kategorički navelo u pretpretresnom podnesku: "Za deportaciju kao zločin protiv čovečnosti potrebno je dokazivanje istih elemenata kao i kod onih koji se nalaze u članu 49 u odnosu na ratne zločine." Drugi primer je iz pretpretresnog podneska u *Predmetu Kovačević*: na stranici broj 32 Tužilaštvo navodi sledeće: "Deportacije u članu 5 odražavaju iste akcije kao i one u članu 49 IV Ženevske konvencije". Tužilaštvo priznaje da se određeni zahtevi o nacionalnosti, na primer, u članu 4 Ženevske

konvencije ne odnose, ali da je to potpuno nevažno za pitanje koje se nalazi pred nama danas. Tako da mi pitamo gospodine predsedavajući, zašto Tužilaštvo odjednom odustaje od svoje prethodne pozicije? Zbog čega Tužilaštvo traži izuzetak upravo u slučaju generala Gotovine? Mi uz dužno poštovanje tvrdimo da Tužilaštvo želi da u izuzetku slučaja generala Gotovine Tužilaštvo želi da kriminalizuje *Operaciju Oluja* i to bez dokaza da se tu radilo o protivzakonitoj borbi, ako se za *Operaciju Oluja* tvrdi da je cilj bio terorisanje i masovno proterivanje civila, jer nije bilo legitimnih vojnih ciljeva. Ali Tužilaštvo ne objašnjava zašto pet i po godina posle prve Optužnice protiv generala Gotovine branjenik još uvek nije optužen za protivzakonite napade ili širenje terora, a to bi bili odgovarajući zločini. Sada kada su pravne nedoslednosti Optužnice izložene, Tužilaštvo nam kaže u svom nedavnom odgovoru da je spremno da izvrši izmene odredbi kršenja Haškog prava, i to samo dva meseca pre početka ovog suđenja. Teorija Tužilaštva o drugoj fazi etničkog čišćenja nakon borbi je jednako problematična. Tvrdi se da su Hrvati tu naseljeni i masovno pljačkali sela posle završetka *Operacije Oluja* i da su na taj način obeshrabrili povratak Srba. To je veoma maštovita teorija, a Tužilaštvo ne može retroaktivno da tvrdi kako je izvršen zločin deportacije, ako Hrvatske snage nisu protivpravno deportovale lica sa zaštićenih teritorija, koje su pre toga bile okupirane. Manje važan značaj navedenog planiranog uništavanja ili pljačkanja ne može da izjednači te zločine koji se u celosti razlikuju od zločina deportacije. Pored toga, postoje i navodi o počinjenim zločinima posle ratnog delovanja. Oružani sukob koji se navodi u Optužnici je "u regiji Krajina u Republici Hrvatskoj", što je u drugim mestima u Optužnici definisano kao zaštićeno područje UN, sektori Jug i Sever. Tu se dalje jasno kaže da je do 7. avgusta 1995. godine bio potpuno skršen otpor srpskih snaga. Poslednji odgovor Tužilaštva...

prevodioci: Zastupniče, molimo vas da usporite.

SUDIJA MOLOTO: Zastupniče, molimo vas da usporite.

ADVOKAT AKHAVAN: Dalje se priznaje da je do 7. avgusta nepostojeći ili minimalan srpski otpor potpuno savladan.

prevodioci: Da li zastupnik takođe može da govori u mikrofonski, molili bismo, i da uspori. Hvala vam.

SUDIJA MOLOTO: Zastupniče, molim vas da imate u vidu da vam je odobreno ukupno 10 minuta da se obratite u skladu sa odlukom koja je doneta o tome. Veoma ste blizu toga.

ADVOKAT AKHAVAN: Da gospodine. Biću u okviru tih 10 minuta, isključujući prekide, ako...

SUDIJA MOLOTO: Možete da nastavite.

ADVOKAT AKHAVAN: Čekao sam na vaše dopuštenje. Poslednji odgovor Tužilaštva navodi po prvi put da su oružani sukobi nastavljeni jer nije bio zaključen Dejtonski i Erdutski mirovni sporazum. Ali prekid neprijateljstava ne zavisi od formalnog sporazuma, bio to sporazumni prekid sukoba ili kapitulacija. Novi argument

Tužilaštva je pravno irelevantan i u njemu se u stvari priznaje da nije bilo oružanog sukoba u Krajini. Takođe je to pokušaj da se efektivno izmeni Optužnica uvođenjem potpuno nove pravne teorije, ponavljam samo dva meseca pre početka suđenja. Ako se pravo adekvatno primeni na deportaciju i sporazumni prekid sukoba, onda ništa ne ostaje u predmetu protiv generala Gotovine. Retko je, ako je ikada, jedna Optužnica bila tako duboko pogrešna, tako očito neusaglašena sa običajnim pravom, i mi uz dužno poštovanje tvrdimo da bi bilo protiv pravde pod ovim uslovima izvesti generala Gotovinu na suđenje. Gospodine predsedniče, takođe moramo da razmotrimo dalekosežne implikacije ovog podneska na ostavštinu Tribunala koji ulazi u svoje poslednje mesece. Dolazi se do tačke u kojoj širenje humanitarnog prava počinje da liči na pravnu utopiju, gde ne postoje stvarna pravila koja mogu da slede vojni komandanti delujući u dobroj nameri. Gospodine predsedniče, istaknuti članovi Tribunala, u zaključku, primećujem da smo daleko odmakli od istorijske presude u *Predmetu Tadić* kada je ključna pitanja humanitarnog prava trebalo razjasniti. Ali posle 14 godina od kako je Tribunal uspostavljen, mi se ponovo suočavamo sa osnovnim pitanjima nadležnosti koja nas podsećaju na početke u *Predmetu Tadić*. Današnja rasprava je možda istorijski odgovor i za *Predmet Tadić* i konačna prilika za Tribunal da pošalje poruku da kako je nekad proširivao humanitarno pravo, da sada podvuče crtu i da ne dozvoli da vojni komandanti budu izloženi gonjenju, osim ako navodi nije precizno navedeno da su kršili humanitarno pravo. Ovim je završeno gospodine predsedavajući naše kratko obraćanje. Zahvaljujem se Pretresnom veću na strpljenju, i imamo priliku da odgovorimo na pitanja.

SUDIJA MOLOTO: Hvala vam puno.

(*Pretresno veće se savetuje*)

SUDIJA MOLOTO: Gospodine Šeparoviću?

prevodioci: Molimo da zastupnik isključi mikrofon.

ADVOKAT ŠEPAROVIĆ: Časni Sude, u ime generala Markača, naš stav izneće kolega *co-counsel* Goran Mikuličić.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Časni Sude, čast mi je ukazati na neke argumente vezane uz naš pismeni podnesak kojim osporavamo nadležnost ovog Tribunala u odnosu na Optužnicu kako ju je pravno formulirala Optužba u ovom predmetu. Radi izbegavanja bilo kakvog ponavljanja, bilo u odnosu na ono što je rečeno u našem pismenom podnesku, a bilo u odnosu na ono što je kolega iz Obrane generala Gotovine upravo rekao, dozvolite mi da kažem da Obrana generala Markača u potpunosti prihvća argumente generala Gotovine u odnosu na pitanje postojanja oružanog sukoba i deportacije stanovništva, i pri tome ukazujem na poznato pravno načelo *beneficium cohesions*, dakle, na načelo da se ono što ide u prilog jednom optuženiku treba primeniti i na druge optuženike u postupku. Ono što tvrdi Obrana generala Markača jest da u vrijeme na koje se odnosi Optužnica, u svakom slučaju na vrijeme prije početka *Operacije Oluja* i neposredno nakon završetka *Operacije Oluja* na teatru navodnih zločina u području takozvanog *Sektora Jug* samoproglašene Republike Krajine nije bilo i nije postojao oružani sukob. Ovu tezu Obrana temelji na argumentima koje smo pismeno artikulirali, i sada bismo samo hteli dodati još par riječi u vezi toga. U svom odgovoru,

uvažene kolege iz Tužiteljstva upućuju da je ovdje, u našem prigovoru, zapravo riječ o takozvanom *činjeničnom pitanju*, dakle – da je pitanje postojanja oružanog sukoba zapravo *quaestio facti* – činjenično pitanje koje će se trebati raspraviti u dokaznom postupku. Ta tvrdnja je samo djelomično točna, jer je to pitanje postojanja ili nepostojanja oružanog sukoba ujedno i pravno pitanje koje je u tolikoj meri važno za ovo postupanje da određuje upravo nadležnost - *jurisdiction ratione materiae* ovog Tribunala. Činjenično pitanje možemo razmatrati jedino sa onoga osnova i onog kriterija kojim se rukovode predraspravni suci kada potvrđuju Optužnicu, odnosno u ovoj situaciji kada se Optužnica dopunjuje i Raspravno vijeće, a to je takozvani *prima facie* kriterij. Mi tvrdimo da uvažavajući *prima facie* kriterij, obzirom na dokumentaciju koju je Tužilaštvo dostavilo kao podupirući materijal uz Optužnicu, nema mjesta činjeničnom zaključivanju da je u kritično vrijeme došlo, odnosno da je bio na snazi oružani sukob između regularnih snaga Republike Hrvatske i snaga... oružanih snaga samoproglašene Republike Srpske Krajine. Ovaj zaključak temeljim prije svega na dokumentu koji je dostavljen uz naš pismeni podnesak, a to je izvještaj Generalnog tajnika Ujedinjenih nacija koji se odnosi na događanja u *Sektoru Jug*, zaključno sa danom 20.08.1995. godine. U tom izvještaju *explicite* se navodi da je nakon lansiranja vojno-redarstvene *akcije Oluja* u kojoj su sudjelovale vojne i policijske snage Republike Hrvatske došlo do egzodusa i bijega političkog i vojnog rukovodstva samoproglašene Republike Krajine. Jedan drugi dokument iz tog istog podupirućeg materijala govori o tome da je došlo do predaje cijelog 21. korpusa Armije samoproglašene Republike Srpske Krajine. To nas dovodi do sljedećeg zaključka: Prvo – da je svaka daljnja oružana aktivnost na tom području ostala bez organizacije i bez intenziteta. Bez organizacije zbog toga što iz dokumenta proizlazi da je političko i vojno rukovodstvo napustilo područje, pa dakle više nije imao tko organizirati oružanu pobunu, a s druge strane, bez intenziteta zbog toga što je jedan ogroman broj vojnika samoproglašene armije zapravo se predao snagama hrvatskih vlasti. Inzistiram na ova dva termina, a to je organizacija i intenzitet, jer su to prema dosadašnjem običajnom humanitarnom pravu dva elementa koja upućuju na pravnu kvalifikaciju oružanog sukoba i na distinkciju između kvalifikacije oružanog sukoba i takozvanih unutarnjih nemira i napetosti. Pri tome smo ukazali na brojne sudske presedane kako ovog Suda tako i Međunarodnog suda za Ruandu, a isto tako i na komentare Međunarodnog Crvenog križa uz Ženevske konvencije koji su postali nesumnjivo dio Međunarodnog običajnog prava. Distinkcija između postojanja oružanog sukoba i unutarnjih nereda i napetosti leži upravo u ova dva ključna pojma, a to je pitanje organizacije nemira i pitanje intenziteta aktivnosti. I u jednom i u drugom slučaju oba kriterija iz priložene dokumentacije uz Optužnicu se poklapaju. Naša je teza da primenjujući *prima facie* test treba zaključiti da Tužiteljstvo nije dokazalo svoju tvrdnju da je za čitavo vrijeme na koje se odnosi Optužnica u Republici Srpskoj Krajini, takozvani *Sektor Jug* – postojalo stanje oružanog sukoba. A ukoliko stanje oružanog sukoba nije postojalo kao teatar izvršenja navodnih kaznenih djela, tada niti ovaj časni Tribunal nije nadležan za postupanja u takovim predmetima, na što smo također ukazali kroz praksu koja je nesumnjivo jasna - da primjena člana 3 i člana 5 Statuta ovog Tribunala se može odnositi samo na situacije oružanog sukoba bilo unutarnjeg, bilo međunarodnog. Prema tome, da zaključim, mi u svemu ostajemo kod navoda iz našeg pismenog podneska. Ukazujemo na činjenicu da postoji u podupirećem materijalu uz Optužnicu takovi dokumentarni dokazi koji u velikoj mjeri apsolutno dovode u pitanje postavu Optužnice u pogledu stanja oružanog sukoba. I zbog toga smatramo da takvu Optužnicu sa takovom kvalifikacijom, pravnom, ne bi trebalo potvrditi i da bi u tom smislu ovaj časni Tribunal trebao odbaciti te točke Optužnice. Stojim na raspolaganju za odgovor na vaša pitanja, časni Sude.

SUDIJA MOLOTO: Hvala vam puno. Gospodine Tieger?

TUŽILAC TIEGER: Časni Sude, iako smo svo troje na strani Tužilaštva na raspolaganju za pitanja, gospođa Baig će izneti stavove Tužilaštva, i ja joj prepuštam mesto.

SUDIJA MOLOTO: Hvala vam puno gospodine Tieger.

TUŽITELJKA BAIG: Časni Sude, jedino pitanje koje se postavlja pred ovim Pretresnim većem jeste da li ovaj Sud ima nadležnost nad zločinima za koje se terete u ovoj Optužnici. Nadležnost znači da Tribunal ima moć ili vlast da krivično goni za zločine za koje su optuženi. Činjenične nesuglasice i precizne konture pravnih definicija zločina nisu ono što se tiče nadležnosti i o tome bi trebalo da se govori na osnovu argumenata i dokaza na suđenju. Optužnica tereti osobe na osnovu Statuta za kršenje člana 3 i člana 5 unutar vremena u regionu koji se navodi u Statutu. Prema tome, argumenti Odbrane izlaze izvan okvira uske definicije nadležnosti koja se iznosi u članu 72 (D). Na primer, sporovi oko: postojanja, trajanja, intenziteta su čisto činjenična pitanja o kojima bi trebalo odlučivati na osnovu dokaza koji će se izneti tokom suđenja. Isto tako, pogrešna pretpostavka da su napadi na civile bili zakoniti je nešto što se zasniva na činjeničnom sporu. Tužilaštvo smatra da su optuženi protivzakonito napadali civile, civilna područja i civilne konvoje kako bi otišli iz RSK. To je zabranjeno po međunarodnom humanitarnom pravu, a takođe predstavlja i zločin protiv čovečnosti. Činjenica da Tužilaštvo ne navodi optužbe sa granatiranje, na primer, kao poseban ratni zločin, svakako ne znači da su ta dela bila zakonita. Da li je ili nije granatiranje prouzrokovalo deportaciju, prisilna prebacivanja, ili je bio sastavni deo kampanje progona stanovništva jeste stvar koja se mora odrediti tokom suđenja na osnovu podnetih dokaza. To nije pitanje nadležnosti. Pokušaj Odbrane da okarakterise granatiranje civila kao zakonitu stvar na osnovu zakona i običaja ratovanja njima omogućava da predstave jedan lažan sukob međunarodnog humanitarnog prava i zločina protiv čovečnosti koji u uvom predmetu u stvari ne postoji. Međunarodno humanitarno pravo i zločin protiv čovečnosti harmonično deluju. Definicija zločina protiv čovečnosti koja se koristi u sudskoj praksi već uključuje realnost rata i prihvata da možda ima napada koji nisu usmereni na civilno stanovništvo i da možda postoje vojni razlozi koji opravdavaju deportaciju a koja isključuje krivičnu odgovornost za zločin protiv čovečnosti. Argumenti Odbrane ne pokreću pitanja nadležnosti, i sa ovim bi to pitanje trebalo da bude rešeno. Šta više, praksa i odluke Žalbenog veća već su definisale elemente zločina deportacije prinudnog transfera i zločina... progona kao zločina protiv čovečnosti. Ta definicija ne uključuje nijedan od ovih novih elemenata koje iznosi Odbrana. U *Predmetu Stakić* na primer, Žalbeno veće je definisalo akt prisilne deportacije kao "Prisilno premeštanje osoba proterivanjem ili drugim načinom prisile iz područja na kom su zakonito prisutni, preko *de iure* državne granice ili u određenim okolnostima – *de facto* granice, bez osnova koje je zasnovano na međunarodnom pravu." To je definicija deportacije kao zločina protiv čovečnosti. Netačno je da se kaže da zločini protiv čovečnosti kao što su deportacija i prinudno preseljenje mogu da se izvrše samo u okviru unutrašnjeg sukoba. Žalbeno veće je osudilo Stakića za udruženi zločinački poduhvat, a ne zato što je naredio zločin deportacije. U bar pet drugih predmeta pred ovim Međunarodnim sudom, osuđene su osobe za deportaciju kao zločin protiv čovečnosti za one oblike odgovornosti koje nisu bili naredbe: Simić, Krnojelac, Kupreškić, Brđanin i Blagojević. Drugo, netačno je da deportacija i drugi zločini protiv čovečnosti ne mogu biti počinjeni ni u jednom obliku rata. U ovom slučaju,

granatiranje ne može biti deo *actus reus* za zločin protiv čovečnosti. U predmetima: Stakić, Blagojević i Brđanin deportacija je bar delimično izvršena zbog straha od granatiranja. Primenjujući terminologiju Odbrane, optuženi je prekršio Ženevske konvencije kršenjem Haških konvencija. Treće, zločini protiv čovečnosti nisu ograničeni na situacije koje se odnose na okupaciju. Ni u jednom predmetu pred MKTJ nije se kao uslov zahtevao taj novi element za zločine protiv čovečnosti. Čak i u Međunarodnom humanitarnom pravu okupacija ili nešto što bi njoj odgovaralo ne predstavlja uslov za krivično delo prisilnog premeštanja u unutrašnjem oružanom sukobu. Odbrana pokušava da uvede specijalne uslove iz člana 49 IV Ženevske konvencije u član 17 Drugog dodatnog protokola. To je u direktnom sukobu sa izjavom u članu 2 Drugog dodatnog protokola - da se opseg protokola odnosi na "sve osobe koje su zahvaćene oružanim sukobom." Logika novih elemenata Odbrane da član 5 mora biti utvrđen i definisan u potpunosti u odnosu na Međunarodno humanitarno pravo temelji se na netačnom shvatanju onoga što je *lex specialis*. *Lex specialis* ne znači da sve što nije izričito zabranjeno Međunarodnim humanitarnim pravom je dopušteno tokom rata. To načelo znači da drugi pravni principi ne smeju da se tumače tako da se time narušava Međunarodno humanitarno pravo tokom oružanog sukoba. Ali to ne isključuje paralelnu primenu drugih pravnih principa. Tamo gde ne postoje jasne odredbe u Međunarodnom humanitarnom pravu, drugi pravni mehanizmi mogu da se koriste kako bi se te praznine popunile. Argument da se Međunarodno humanitarno pravo odnosi na izdvajanje svakog drugog pravnog mehanizma u oružanom sukobu jednostavno nije tačan. Međunarodno humanitarno pravo je puno podsetnika da ostali principi nastavljaju da važe u svakom obliku zaštite. *Martensova odredba* u preambuli Haških konvencija iz 1907. godine odličan je primer kako Međunarodno humanitarno pravo priznaje značaj ostalih humanitarnih zakona. To se jasno vidi i u preambuli Drugog dodatnog protokola. To se jasno prepoznaje i u Nirnberškoj povelji koja dovodi zločin protiv čovečnosti u vezu sa oružanim sukobom. Značaj ovoga prepoznat je u *Predmetu Justice* gde je Pretresno veće prihvatilo da slična dopuna *Control Counsel Law-a broj 10* nije prekomerna. Oni su dopunili prethodne odredbe o ratnim zločinima i zabranjuju nedela protiv "bilo kog civilnog stanovništva." Statut MKTJ je jasan - da zločin protiv čovečnosti može biti počinjen tokom oružanog sukoba. Definicija deportacije uzima u obzir vojne realnosti koje su određene pravom u toku oružanog sukoba. U deportaciji je jedino zabranjeno na osnovu definicije zločina protiv čovečnosti - prisilno premeštanje bez osnova koji su dozvoljeni po Međunarodnom pravu. Stvarnost rata se nalazi u toj definiciji. *Lex specialis* ne znači da izvršenje zločina protiv čovečnosti se isključuje u oružanom sukobu. To ne znači da elementi zločina protiv čovečnosti moraju da odgovaraju elementima ratnih zločina. Ograničen član 5 - Zločin deportacije i prisilnog premeštanja, na iste situacije koje su već definisane Međunarodnim humanitarnim pravom značilo bi potkopati razvoj pravnog mehanizma u vezi zločina protiv čovečnosti, čime bi se potkopali temelji međunarodnog krivičnog prava putem zaštite lica upravo od strane međunarodnog humanitarnog prava, i u isto vreme zaštite zločina počinjenih u Drugom svetskom ratu od strane u sukobu, jer je to učinila protiv sopstvenog stanovništva. Argumenti Odbrane traže da se ovaj razvoj vrati unazad. Ono što se traži načelom *lex specialis* i ono o čemu je MKTJ već odlučivao jeste da zločini protiv čovečnosti moraju biti tumačeni na taj način da se ispoštuje *lex specialis* međunarodnog humanitarnog prava. Prihvatanje argumenta da te dve grupe zločina moraju da budu potpuno identične, čini postavku o zločinu protiv čovečnosti potpuno isključenu u oružanom sukobu. Zahvaljujem, i spremna sam da odgovorim na svako vaše eventualno pitanje.

SUDIJA MOLOTO: Hvala vam puno.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

SUDIJA ORIE: Ja imam jedno ili više pitanja. Gospodine Akhavan, vi kažete da se dalje navodi da se posle uspešnog završetka *Operacije Oluja* i propasti Republike Srpske Krajine, obeshrabriovao povratak civila kolonizacijom Hrvata i pljačkanjem i uništavanjem imovine. Kako se ja sećam, Tužilaštvo se snažno protivilo tim navodima. Naravno, Tužilaštvo je pisalo Optužnicu. Možete li precizno da kažete kako bi razumeo vaše neslaganje, gde to da nađem?

ADVOKAT AKHAVAN: Da, sudijo Orie.

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT AKHAVAN: Skrećem vam pažnju na paragraf broj 36 Optužnice, gde Tužilaštvo navodi: "Takođe se sprovodila i demografska politika." Dakle, oni navode da je granatiranje dovelo do masovnog egzodusa civila, i kada je Hrvatska ponovo preuzela teritoriju, da je postojala demografska politika po kojoj su u većini područja u Srpskoj Krajini kolonizovani Hrvati, gde su Hrvatske snage i ostali Hrvati dolazili u mnoge od tih napuštenih očuvanih kuća Srba. Kuće koje su pripadale Srbima bile su oduzete. Iako je službeno postojalo pravo povratka na ta područja ili na povratak imovine, uništavanje srpske imovine i njihove dokumentacije u uslovima masovnog odlaska učinilo je da to bude samo slovo na papiru. Mi smo tvrdili da zločin u članu 49, paragrafu 6 IV Ženevska konvencije o prebacivanju od strane države sopstvenog stanovništva na teritoriju koju je okupirala druga država se očito ne odnosi na unutrašnji oružani sukob. To se vidi i u studiji Međunarodnog Crvenog krsta u pravilu 130 običajnog prava. Tužilaštvo u svom odgovoru prihvata da se oni i ne terete za taj zločin, da se ne terete za kolonizaciju, što je Tužilaštvo potvrdilo u svom poslednjem odgovoru.

SUDIJA ORIE: Pa...

ADVOKAT AKHAVAN: Ali ono što oni kažu jeste da će tu akciju koristiti kako bi pokazali nameru da se izvrši progon i kako bi novonastala situacija odlaska srpskog stanovništva postala trajna. Ono što mi uz dužno poštovanje tvrdimo je da ako to delo nije navedeno u Optužnici kao zločin, i ukoliko to i nije zločin prema humanitarnom pravu, onda se ne mogu izvoditi ni takvi zaključci o postojanju namere. I mi kažemo u našem podnesku da mi nemamo nameru da raspravljamo o činjenicama, i naše kolege su potpuno u pravu. Nas jedino interesuje nadležnost Tribunala. Ali mi moramo da navedemo da je u *Predmetu Martić* kao i u ostalim predmetima koji su se ovim bavili samo Tužilaštvo prihvatilo da je više od 100.000 Hrvata bilo etnički očišćeno iz Krajine. A sada reći da je povratak tih ljudi na tu teritoriju ili zločin po međunarodnom humanitarnom pravu formalno ili ako nije navedeno kao zločin, bio bi onda osnova za navode o hrvatskoj kolonizaciji, što su veoma ozbiljne optužbe, a mi uz dužno poštovanje kažemo da je to izvan nadležnosti Tribunala jer se to ne nalazi u okviru običajnog prava i uspostavlja naknadnu kriminalizaciju onoga što je bila zakonita akcija.

SUDIJA ORIE: Izvinite molim vas. Razumeo sam da stoji u Optužnici, i ja gledam na primer u paragraf 50, da se optuženi terete za "izvršenje prisilnog premeštanja i /ili deportaciju srpskog stanovništva iz južnog dela regiona Krajine..." A zatim se pominju još neki regioni "...putem pretnji i/ili primene nasilja i zastrašivanja." To su dela za koja se terete ako sam ja to dobro razumeo. A u paragrafu 36, vi me ispravite ako grešim, kao jedna od činjeničnih okolnosti se navodi da su Hrvati zatim smešteni u napuštene

srpske kuće, a i oni su bili u ranijoj fazi izmešteni iz svojih kuća. Ali da pretpostavimo da ste vi u pravu – da su Srbi uklonjeni a Hrvati vraćeni na određeno područje. Kada su ta područja ponovo vratile Hrvatske snage, i da pretpostavimo – a to je ono što ja čitam u Optužnici - da su Srbi koji su tu bili otišli, da li vi onda po vašem mišljenju smatrate da je dozvoljeno ili da je to zločin da vi posle povratka teritorije izmeštate civilno stanovništvo, jer vi kažete da je povratak srpskih civila bio obeshraben hrvatskom kolonizacijom, jer tu piše da su oni premešteni sa te teritorije. Da li bi to išta promenilo u vašem stavu?

ADVOKAT AKHAVAN: Možda bih trebao da pojasnim naš stav. Naša pozicija je da zločin po članu 49, paragraf broj 6 IV Ženevske konvencije - kolonizacija ili izmeštanje...

SUDIJA ORIE: Ali za to se ne terete, zar ne?

ADVOKAT AKHAVAN: Ne, ne terete se. Tužilaštvo je sada objasnilo da se za to ne terete, ali to nije bilo jasno u prvobitnoj Optužnici, jer reč "kolonizacija" ima određeno značenje u humanitarnom pravu. Jer ukoliko vi optužujete Hrvatsku zbog kolonizacije sopstvene teritorije, to je onda problem. Mi kažemo da je to onda problem. Mi sada kažemo da sa jedne strane Tužilaštvo tvrdi da je do masovne seobe srpskog stanovništva došlo usled neprijateljskog delovanja granatiranja civila, a da su zatim došle Hrvatske snage. Većina Srba je do tada već bila otišla. Onda se navodi da se primenjivala politika uništavanja i pljačkanja, kako bi se sprečio povratak onih koji su već otišli...

SUDIJA ORIE: Kako onda možemo da čitamo, ako mi dozvolite da vas prekinem, bilo da je tačno ili nije, što je naravno stvar dokaza, a to nije ono što piše u članu 50, zar ne? Tu se ne govori o onima koji su već otišli, nego se govori o prisilnom premeštanju i deportaciji stanovništva Srpske Krajine. Tu se ništa ne govori o onemogućavanju povratka, pa se ja pitam...

ADVOKAT AKHAVAN: Ovi paragrafi su priključeni u članu... u paragrafu 50. U paragrafu 50 stoji: "Navedena dela u paragrafima od broja 12 do broja 21 i od broja 28 do broja 47 su uključena." Dakle, oni u deportaciju uključuju i kolonizaciju Krajine kao element koji doprinosi deportaciji. Mi sada kažemo da morate odrediti zločin protiv deportacije. Ako se član 49 Konvencije upotrebi ovde u Tribunalu, kao što je Tužilaštvo navelo u svom pretpretresnom podnesku - da su civili bili u rukama strana u sukobu, onda ti elementi nisu zadovoljeni - nema zločina deportacije. Ne možete retroaktivno da tvrdite da je postojala deportacija kada osnovni element za to nikada nije ni postojao. Takođe sugerišemo kao dodatak toj činjenici, da je kolonizacija osnova dolaska do tog zaključka. Mi kažemo da je to problematično jer to nije zločin po humanitarnom pravu. Oni kažu da to oni ni ne navode kao zločin, ali će ga upotrebiti kako bi pokazali postojanje namere. Mi mislimo da je i to problematično, sa pravne strane, o čemu smo govorili u našem ranijem podnesku.

SUDIJA ORIE: Sada bolje razumem način na koji vi shvatate Optužnicu, što mi svakako pomaže da bolje razumem i vašu argumentaciju. Jedan od argumenata koji je pokrenut tiče se optužbe za zločin protiv čovečnosti po članu 5, čime se optuženom

oduzima argument da je on činio nešto što je bilo zakonito. Da li sam to dobro razumeo?

ADVOKAT AKHAVAN: Ne, objasniću to. I uz puno poštovanje, tvrdim da je naša argumentacija pogrešno pokazana. Mi ne kažemo da se ne može optužiti za nezakonite napade kao zločine protiv čovečnosti, i to je sasvim moguće da se uradi pod nadležnošću Tribunala. Imate za to odličan primer u *Predmetu Galić* gde je rukovođenje neprijateljstvima optuženo kao zločin protiv čovečnosti, i smatramo da bi bilo potpuno neprihvatljivo stvoriti takav prazan prostor u humanitarnom pravu, gde pojedinci ne bi odgovarali zbog granatiranja. To nije ono što mi kažemo. Ono što mi kažemo je veoma jednostavno. Mi kažemo da trebaju da postoje svi elementi zločina, to je ono što kažemo, a optužba za deportaciju nije adekvatna optužba u ovom predmetu. A zbog čega Tužilaštvo optužuje granatiranje... granatiranje civila kao deportaciju nasuprot drugim zločinima koji su jednako mogući u okviru zločina protiv čovečnosti. Imate optužbu za ubistvo u *Predmetu Galić*, a u *Predmetu Galić* se navodi da je osnovna kazna za ubistvo ista u članu 5 kao i u članu 3. A Tužilaštvo kaže da ukoliko se ne primeni ratno pravo za optuživanje za zločin protiv čovečnosti - zakonita borba bila bi nemoguća. To se nalazi u podnesku Tužilaštva. Dakle, sve što mi kažemo je da ne možete da optužite za granatiranje u članu 5, a da izbegavate dokaze elemenata zločina deportacije, i takođe izvođenje dokaza da su ta dela bila u stvari protivzakonita. I ako mogu...

SUDIJA ORIE: Ali dozvolite da vas razumem. Ako vi optužite za zločin protiv čovečnosti, vi ćete to morati da dokažete bez obzira da li je Tužilaštvo u poziciji da to uradi, ja to ne znam. Vi morate da dokažete da je zločin počinjen raširenim i sistematskim napadima protiv civila. Kako bi ratno pravo moglo da pruži opravdanje za raširen i sistematski napad na civilno stanovništvo? Pokušavam da shvatim koji su vaši argumenti.

ADVOKAT AKHAVAN: Ne. To svakako... gotovo sigurno nije, i žao mi je ako sam ostavio takav utisak. Mi ne želimo da iznesemo takav argument. Zločin protiv čovečnosti zahteva uslov *mens rea* – poznavanje šireg konteksta rasprostranjenog i sistematskog napada i *actus reus*, uslov – u ovom slučaju deportaciju. Tu imamo dva nivoa analize. Jedan je šta je to zločin deportacije, što treba dokazati i povezati zatim sa *mens rea* o rasprostranjenom i sistematskom napadu. Zločin deportacije uključuje prinudno proterivanje onih koji se nalaze u rukama jedne od strana u sukobu. Mi kažemo da o tome nema sumnje. Ukoliko vi ne dokažete zločin deportacije, onda nije zadovoljen uslov *mens rea* za zločin protiv čovečnosti. Onda nema zločina. Čak i u odnosu na poznavanje konteksta, ne možete da koristite zakonito delo kako bi podvukli zločinačku nameru ako kažete...

SUDIJA ORIE: Zakonito delo. Koje zakonito delo imate na umu?

ADVOKAT AKHAVAN: Na primer, ukoliko se utvrdi da su postojali legalni vojni ciljevi u Kninu i da je sproveden zakonit napad na te vojne ciljeve, i da su tokom tog granatiranja civili odlazili kao što uvek i rade tokom napada u svakom sukobu kada neko može... čin ratovanja u kome civili odlaze nije ratni zločin ili zločin protiv čovečnosti, niti to može da bude osnova za zločinačku nameru optuženih. Morate

utvrditi da su napadi namerno bili usmereni protiv civila ili da su bili nesrazmerni napadi.

SUDIJA ORIE: Mogu li da vas zaustavim, jer to je upravo ono što bih želeo sa vama da razjasnim. Ono što vi kažete jeste da ako imate vojni napad, civili će pobeći, oni mogu biti ubijeni, i to bi mogla da bude kolateralna šteta. Vi kažete da ako postoji zakoniti vojni cilj, vi onda navodite da je pogrešno da nekog teretite po članu 5 jer bi to mogao da bude slučaj. Možete li da mi objasnite kako možete da dokažete da je delo bilo u okviru rasprostranjenog i sistematskog napada protiv civila, kada istovremeno u svom argumentu kažete: "Pa, može biti da se radilo o opravdanom vojnom cilju i to su bile kolateralne štete. Napad na vojni cilj i kolateralna šteta među civilima, kako to može da se pomiri, samo da pretpostavimo, sa dokazanim rasprostranjenim i sistematskim napadom na civile?"

ADVOKAT AKHAVAN: Svakako. Da bi se dokazao takav rasprostranjeni ili sistematski napad, mora se utvrditi da je došlo do krivičnih dela. Ako jednostavno utvrdite da je bilo nesretnih okolnosti tokom rata – rat je brutalan, tragičan – onda je to nesretno u smislu da svaki rat ima žrtve kada civili beže, kada ima kolateralnih šteta, ali to ne menja ništa kada govorimo o NATO bombardovanju Kosova ili ako govorimo o *Operaciji Oluja*. Ali sama činjenica da je došlo do civilnih žrtava, u ovom slučaju civila koji beže – ne može se time utvrditi činjenica o postojanju raširenog i sistematskog napada.

SUDIJA ORIE: To onda znači u situaciji koju nam vi predstavljate – da ima kolateralne štete tokom napada na vojne ciljeve. Ako je to slučaj, a to je naravno pitanje činjenica, onda bi došlo automatski do oslobađanja po članu 5, jer rašireni i sistematski napad ne može da se dokaže?

ADVOKAT AKHAVAN: U stvari da. Ali mi ovde pokrećemo jedno pravno pitanje, a to je da su okolnosti okupacije po Ženevskom zakonu nešto potpuno drugačije pravno telo u opoređenju sa Haškim zakonom gde nema okupacije. Glavna razlika je da ako vi držite nekoga u svojim rukama, tu onda postoji apsolutna zabrana protiv nečovečnih postupaka. Ako je neko ratni zarobljenik ili civil na okupiranoj teritoriji, oni ne smeju biti ni na koji način povređeni. Ali ukoliko se izvode neprijateljstva, a znamo da Tužilaštvo ima NATO izveštaje – 500 civila je ubijeno na Kosovu tokom NATO bombardovanja...

SUDIJA ORIE: To su sve činjenice. Ja još uvek ne znam...

ADVOKAT AKHAVAN: To je ono što mi kažemo. To se nalazi u izveštajima Tužilaštva. Tužilaštvo je ustanovilo da je 500 civila ubijeno, a hiljadu ranjeno, ali je odlučilo da nikoga ne optuži za ratne zločine ili zločin protiv čovečnosti. Zašto? Zbog toga što nije došlo do sistematskog i rasprostranjenog napada unutar unutar značenja termina *zločin protiv čovečnosti*, iako ih je 500 ubijeno a hiljadu povređeno. Mi kažemo da ne može samo da se navede da je došlo do granatiranja civila, da je mnogo ljudi otišlo, da je deportacija zločin protiv čovečnosti, ali nećemo da dokazujemo elemente Haškog prava, po kome bi se dokazalo da se radilo ili o namernom ili indiskriminatorском napadu, i mi nećemo da optužimo za same prekršaje koji veoma lako mogu da se nađu unutar zločina protiv čovečnosti. Mi ne kažemo da se oni optuže

ili za ratne zločine ili za zločine protiv čovečnosti. Mi samo kažemo da tokom oružanog sukoba – kako bi se odredilo da li je došlo do zločina i o kakvoj se *mens rea* radi, da to sve mora biti unutar zakona o ratovanju. A činjenica da Tužilaštvo sada, dva meseca pre početka suđenja kaže: "Oh, u redu. Ako želite da ih teretimo po Haškim zakonima, mi hoćemo." Uz dužno poštovanje, to je nerazumno. Optužnica je stara pet ipo godina. Svakako da Tužilaštvo pravi razliku između Haškog i Ženevskog prava. U svakom drugom predmetu, Tužilaštvo je poštovalo tu razliku: u *Predmetu Galić*, *Predmetu Milošević*, u svim predmetima. I mi sada po prvi put čujemo argument gde se kategorično navodi: "Ne moramo da dokazujemo okupaciju jer to nije element zločina. A kada su u pitanju pretpretresni podnesci Tužilaštva gde se kategorički tvrdi da se moraju primeniti odredbe člana 49, mi sada pokušavamo da utvrdimo kako dalje da se krećemo ka suđenju sa ovakvom Optužnicom. Ako mogu samo da dodam, jedno od pitanja je: ako je Tužilaštvo pokrenulo optužbu i za kršenje Haških zakona, budite sigurni da ćemo mi sa obe strane dovesti brojne eksperte, mnoge direktne svedoke, koji će govoriti o tome kakvo je bilo vojno stanje na terenu, gde su Srpske snage koristile civilne zgrade za izvođenje napada na Hrvatsku – ta vrsta pitanja, kakva je tehnologija bila dostupna generalu Gotovini, šta...

prevodioci: Molimo zastupnika da uspori. Hvala.

ADVOKAT AKHAVAN: Dakle...

SUDIJA MOLOTO: Da li ste čuli to?

ADVOKAT AKHAVAN: Da, da. Izvinjavam se.

SUDIJA MOLOTO: Hvala vam.

ADVOKAT AKHAVAN: Dakle, radi se o potpuno drugačijem predmetu. Jedna stvar je da se kaže da su ljudi bili prisilno proterani, ali mi zbog toga ne možemo da idemo na suđenje, ako je to predmet koji imamo... da će generalu Gotovini biti suđeno za kršenje Haških zakona, a da se ne tereti za takve stvari. Nema praznine u zaštiti humanitarnog prava. Zločin rasprostranjenog terora protiv civila je više nego adekvatan. Haški zakoni imaju više nego dovoljno odredbi da zaštite civile. Ovde nije pitanje da se žrtve ostavljaju bez zaštite, već je pitanje da se optuženi mora pravilno teretiti u skladu sa običajnim pravom. Običajno pravo ne može da se menja u poslednjih 11 časova. I zbog toga je izvan nadležnosti ovog Tribunala da potpuno zanemaruje član 49 Ženevske konvencije, član 86 Protokola I, Pravilo 29 Pravilnika Međunarodnog komiteta Crvenog krsta, Presudu u *Predmetu Stakić* i sve ostale presude. Želim da kažem još jednu stvar. Ova tri predmeta koje sam naveo: Blagojević, Stakić i Brđanin, ukoliko pogledate te predmete, Tužilaštvo ih nije teretilo za granatiranje kao element deportacije u nijednom od ovih predmeta. Tužilaštvo navodi da kada su vlasti Republike Srpske kontrolisali teritoriju koja je u pitanju, da su oni na jedan precizan i sistematski način deportovali stanovništvo. Takva je optužba. U samoj Presudi se granatiranje spominje kada se radi o činjeničnim okolnostima kako bi se ustanovio nasilan kontekst. Ako je to teorija koju stvarate o nasilnom kontekstu tokom bombardovanja, kada vi okupirate teritoriju i deportujete ljude, onda je to možda činjenično relevantno, ali to nije ono što Tužilaštvo radi u ovom predmetu. Oni kažu da

je samo granatiranje predstavljalo način deportacije, i zbog toga se svi presedani koje navodi Tužilaštvo ne mogu primeniti.

SUDIJA ORIE: Hvala vam na odgovorima. Vidim da ja... u najmanju ruku razumem strategiju Tužilaštva i ograničenja te strategije koja ćemo takođe razmotriti. Mi ćemo razmotriti to pitanje.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA MOLOTO: Da li imate još nešto da kažete u vezi izlaganja gospodina Akhavana?

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Izvinjavam se. Nisam vas dobro čuo.

SUDIJA MOLOTO: Želeo sam da vas pitam da li želite nešto ukratko da dodate na ovo što je rekao gospodin Akhavan?

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Nemam što za dodati, časni Sude. Ja se u potpunosti slažem sa onim što je rekao gospodin Akhavan. Ja bih jedino želio, ali doista vrlo kratko replicirati na tezu koju je uvažena kolegica iz Tužiteljstva iznela prilikom svojeg obraćanja Sudu. Naime, držim da je tužiteljica ušla sa jednom... u ovaj postupak sa jednom krivom tezom, a ta je da kada mi govorimo o tome da ovaj Sud ne bi bio nadležan za procesuiranje počinitelja kažnjivih djela koja su se dogodila poslije završetka *Operacije Oluja* radi toga što tvrdimo da nema oružanog sukoba, tužiteljica pogrešno zaključuje, prema mom shvaćanju, da bi onda ta dela bila zakonita. Ja ovdje želim sasvim jasno artikulirati stav Obrane da ni u kojem slučaju Obrana ne smatra da su događaji koji su uslijedili nakon izvršenja *Operacije Oluja*, a znamo da je bilo i paljevina kuća, da je bilo pljački, da je bilo razbojništva, da je bilo ubojstava, i mi nikako ne želimo negirati da je bilo tih nezakonitih radnji. Ono što mi želimo reći jeste da ovaj Sud nije nadležan za procesuiranja tih nezakonitih radnji, jer su se dogodile izvan situacije oružanog sukoba, već da je za procesuiranje tih radnji nadležno kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske – to je ono što mi tvrdimo. Dakle, ni u kojem slučaju ne smatramo da bilo koga treba abolirati za zločin koji je počinio.

SUDIJA MOLOTO: Da li ima odgovora?

TUŽITELJKA JARVIS: Hvala vam, časni Sude. Samo ukratko nekoliko stvari kao odgovor na dodatne argumente koje je iznela Odbrana. Prvo, razlika koju oni podvlače u kršenju Haškog i Ženevskog zakona je veštačka i invalidna po našem mišljenju. Naš stav je da je protivzakonito granatiranje izvršeno kao način da se sprovede deportacija i prisilno premeštanje stanovništva, tako da uopšte nema ograničenja da Tužilaštvo u ovom predmetu izlazi sa tom tezom. Definicija deportacije koja je prihvaćena od strane Žalbenog veća u ovom predmetu... u... pred ovim Sudom, priznaje da deportacija može da se izvrši putem proterivanja ili bilo kog drugog prinudnog čina. Naš stav je da je u ovom scenariju granatiranje bilo nasilna radnja koja je omogućila da se izvrši deportacija. Takođe iznosimo da postoji veoma jasan primer kršenja Haških zakona – po terminologiji Obrane koja se prihvata kao osnova za terećenje za zločine protiv čovečnosti, a to se vidi u *Predmetu Galić*, gde je presuda koja se zasniva na nehumanim delima kao zločinu protiv čovečnosti pronađena kod granatiranja i snajperskih radnji u

slučaju Sarajeva. I nema razloga da se u ovom Tribunalu takav pristup primeni samo na taj predmet. Što se tiče argumenta Odbrane da... u vezi kolonizacije, mislim da je ranije razjašnjeno da Tužilaštvo ne iznosi posebno optužbe za kolonizaciju po članu 49 Ženevskih konvencija. Odbrana sada kaže da ako to nije slučaj, onda Tužilaštvo ne može da koristi dokaze u vezi sa tim pitanjima. Mi kažemo da je savršeno validan pristup da se činjenične stvari ne terete same po sebi kao odvojeni zločini i da se mogu razmatrati i drugi faktori da bi se procenilo da li je došlo do ispunjenja svih elemenata zločina. Ima za to mnogo primera, časni Sude. Na primer, kada je u pitanju zločin genocida, može se raditi o kulturnom genocidu, paljenju biblioteka, takve vrste stvari, koje same po sebi nisu zločin, ali to ne mora da bude prepreka da se to uzme u obzir prilikom procene *mens rea* optuženih u određenom predmetu za zločin genocida. I nema nikakve razlike između takvog procesa i načina na koji je sročena Optužnica u ovom predmetu.

(Pretno veće se savetuje)

TUŽITELJKA JARVIS: Samo još jedna stvar, časni Sude. Želimo jasno da kažemo da mi odbacujemo tvrdnju Odbrane da postoji bilo kakav uslov da postoji kontrola nad teritorijom ili da žrtve budu u rukama suprotne strane da bi došlo do zločina raseljavanja tokom unutrašnjeg sukoba. Mi odbacujemo karakterizaciju Odbrane da same odredbe Međunarodnog humanitarnog prava postavljaju takve uslove. Mi smo istakli da su Protokol II i član 17 sami po sebi veoma široki i da se odnose na bilo koga na teritoriji na kojoj se odvija oružani sukob. Ako pogledate, časni Sude, odredbe i komentar u celini, potpuno je jasno da ne postoje nikakva ograničenja kada je u pitanju takva vrsta zaštite, posebno ne na onaj način kako to Odbrana navodi. Osim ako nema potrebe za još nekim pojašnjenjem časni Sude, ja prepuštam vama ovo pitanje.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA MOLOTO: Hvala vam puno.

ADVOKAT AKHAVAN: Gospodine predsedniče, izvinjavam se. Da li bih mogao nešto ukratko da objasnim u ovom trenutku?

SUDIJA MOLOTO: Da li postoji nešto što već niste razjasnili, gospodine Akhavan?

ADVOKAT AKHAVAN: Pa, da, ima. Ovde je Tužilaštvo iznelo novi argument u vezi sa članom 17, zbog čega sam pomislio da bi trebalo ukratko da se obratim.

SUDIJA MOLOTO: Koliko će vam vremena trebati za to?

ADVOKAT AKHAVAN: Potrebno mi je samo nekoliko minuta, gospodine.

SUDIJA MOLOTO: Koliko je to nekoliko?

ADVOKAT AKHAVAN: Samo dva minuta, izvinjavam se.

SUDIJA MOLOTO: Hvala vam puno. Dva minuta.

ADVOKAT AKHAVAN: Zanimljivo je da Tužilaštvo sada govori o primenljivosti člana 17 Protokola II, a u pismenim podnescima je tvrdilo da to nije primenljivo. Tvrdilo se da ograničenja zločina o prisilnom premeštanju nisu primenljiva na osnovu člana 17 Protokola II, a sada, po prvi put čujemo da je član 17 primenljiv.

SUDIJA MOLOTO: Usporite.

ADVOKAT AKHAVAN: Sada se vraćamo nakratko na nešto što je rekao sudija Schomburg. Čuli smo da Žalbeno veće ne postavlja kao uslov okupaciju. A ovo je rekao sudija Schomburg: "Deportacija prema članu 5 mora biti sa područja koje je pod stvarnom kontrolom strane u sukobu."

SUDIJA MOLOTO: To ste već citirali nešto ranije u vašoj argumentaciji.

ADVOKAT AKHAVAN: Ono što se na kraju pitam jeste da li Tužilaštvo može da tereti za krivično delo za koje ne postoji uspostavljena nadležnost? Ja ću sada da citiram odluku o nadležnosti u *Predmetu Tadić* gde se kaže da Tužilaštvo ne bi trebalo da raspolaže takvim mogućnostima... da ne bi trebalo da ima pravo da za to optužuje. I u tom dokumentu Žalbenog veća u *Predmetu Tadić* se kaže da *Pravilo 72* prihvata da se o osnovnoj stvari nadležnosti "ne može odlučivati na kraju jednog dugačkog, emotivnog i skupog suđenja..." i da je "...u višem interesu pravde da se o tome odlučuje na samom početku suđenja." Mi kažemo da sada Tužilaštvo protiv utvrđene prakse ovog Suda i protiv svoje prakse pokreće optužbu za zločin koji je očigledno u sukobu sa običajnim pravom. To predstavlja kršenje principa *nullum crimen sine lege*, i mi uz dužno poštovanje tvrdimo da bi bilo nezamislivo da na ovakvim temeljima krenemo sa suđenjem, i to posebno u trenutku kada su ograničena sredstva ovog Suda koja ne bi smela da se troše na optužbe koje ne zadovoljavaju osnovne uslove običajnog prava. Izvinjavam se i hvala vam.

SUDIJA MOLOTO: Hvala vam puno. Pretresno veće je zahvalno što su strane u postupku iznele svoje argumentacije. Mi ćemo uzeti u razmatranje sve što su strane iznele pred nas. Možemo li da pređemo na sledeću tačku? Odlukom koja je juče doneta, Pretresno veće je pozvalo gospodina Šeparovića da odgovori. Vidim da klimate glavom gospodine Šeparoviću. Pretpostavljam da ste videli odluku? Da li ste u poziciji da na nju odgovorite?

ADVOKAT ŠEPAROVIĆ: Da, časni Sude. Video sam je juče.

SUDIJA MOLOTO: U odluci se kaže da će vam biti pružena mogućnost da na današnjem zasedanju iznesete zbog čega Pretresno veće ne bi trebalo da deluje po *Pravilu 46*?

ADVOKAT KEHOE: Ako mogu ja, časni Sude, nešto da kažem pre nego što vam se obrati moj kolega gospodin Šeparović?

SUDIJA MOLOTO: Da, možete gospodine Kehoe.

ADVOKAT KEHOE: Ja sam naravno pročitao odluku Pretresnog veća juče kada je ona objavljena, a moje pitanje za Pretresno veće je u ovom trenutku: da li će Pretresno veće promeniti svoju odluku ukoliko general Gotovina odluči da ne pozove gospodina Šeparovića kao svedoka?

SUDIJA MOLOTO: Žao mi je, ali vaše pitanje je malo zakasnilo gospodine Kehoe. Vi ste nam rekli da imate nameru da ga pozovete kao svedoka?

ADVOKAT KEHOE: O tome se razgovaralo i na poslednjem zasedanju, sudijo Moloto – o tome u kojoj meri general Gotovina smatra da je važno da gospodin Šeparović nastavi da zastupa gospodina Markača. Takođe sam, časni Sude, želeo da kažem da bi trebali da razmotrimo mogućnost neke vrste sporazumnog utvrđivanja činjenica koje se tiču svedočenja gospodina Šeparovića...

SUDIJA MOLOTO: Gospodine Kehoe...

ADVOKAT KEHOE: Da, gospodine?

SUDIJA MOLOTO: Ovo Pretresno veće želi da suđenje počne što je pre moguće. U redu? Mislim da je ovo što vi sada govorite trebalo da bude urađeno znatno ranije, a to nije bilo učinjeno. Ja bih sada želeo da čujemo odgovor gospodina Šeparovića na odluku.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude. Ja sam jednostavno izneo...

SUDIJA MOLOTO: Mi...

SUDIJA MOLOTO: ...kao mogućnost da smanjimo zabrinutosti.

SUDIJA MOLOTO: Čuli smo ovo što ste rekli. Hvala vam puno. Gospodine Šeparoviću?

ADVOKAT ŠEPAROVIĆ: Hvala, časni Sude. Dobio sam juče odluku i hvala što ste mi omogućili da mogu dakle iznijeti razloge, ako sam dobro shvatio – oprostite ako nisam. Dakle, ja bih trebao danas obrazložiti razloge zašto držim da moje dosadašnje ponašanje nije bilo nedolično, odnosno da nije bilo u suprotnosti sa interesima mog branitelja... branjenika, te da vas uvjerim da ne trebate prema meni poduzimati nikakve daljnje mjere. A dakle, utvrdili ste da postoji konflikt interesa i da imam posebni interes u ovom predmetu i da imam osobna znanja. Dakle, ja vam želim reći zašto sam tvrdio, a i sad tvrdim da sam... da nisam u sukobu interesa i da imam pravo iznijeti taj stav i da se nisam nedolično ponašao zato što sam takav stav zastupao, i da nisam pri tome kršio prava svog klijenta, a najmanje nepoštivao ovaj Sud. Ti razlozi su sljedeći: Prvo je odluka Žalbenog vijeća. U odluci Žalbenog vijeća jasno piše da Šeparović kao neophodni svjedok – da se očekuje da će se povući iz slučaja, osim ako dokaže da će general Markač pretrpjeti značajne poteškoće. Upravo sam ja to temeljem članka 26 Kodeksa Branitelja i dokazivao - da dva mjeseca prije početka suđenja, ako Markač ostane bez glavnog branitelja, da će trpjeti nenadoknadivu štetu. Argumente sam iznio.

Smatram da nema dovoljno vremena da ih ponovo ponavljam. Dakle, moram reći da je to prvi razlog zbog kojeg sam držao da se nisam nedolično ponašao. Drugi razlog je interes mog klijenta, a on je tražio od mene da usprkos potencijalnom sukobu interesa ostanem njegov branitelj, jer on jako dobro zna da sam bio ministar pravosuđa i zna moju ulogu u svemu tome – i tražio je da usprkos svemu tome ostanem njegov branitelj. U odluci Raspravnog vijeća od juče unosi se jedna novost. Ja molim, možda nisam dobro razumio, novost gdje se spominje članak 14 Kodeksa i osobni interesi. Naime, ispalo bi da ja imam neki osobni interes ovaj... zašto želim ostati u ovom predmetu. Ja vas želim uvjeriti da nemam nikakav osobni interes, i da je moj interes jedini interes klijenta. Jedino ako nisam možda shvatio dobro da su svi članovi Vlade, a ja sam bio član Vlade - potencijalno članovi udruženog zločinačkog pothvata. Ako je tome tako – da su svi članovi Vlade potencijalno članovi udruženog zločinačkog pothvata, onda ta činjenica sama po sebi mene diskreditira kao branitelja. Međutim, držim da je to... apsolutno bi bilo neprihvatljivo u ovoj fazi unaprijed reći da je uopće udruženi zločinački pothvat postojao, a kamoli da bi članovi svi Vlade bili članovi tog pothvata. Dakle, polazeći od toga da postoji presumpcija nevinosti, dakle – da sam ja nevin dok se ne dokaže pravomoćnom presudom, da protiv mene nikad nije vođena nikakva istraga niti je tužitelj ikada razgovarao sa mnom, držim da taj razlog nekakvih osobnih interesa ne može biti... ne može bit da sam imao pravo dakle tvrditi da se ne ponašam nedolično. I pravo na izbor odvjetnika po vlastitom izboru iz članka 21, stavak 4 Statuta, jače je, ja sam mislio... ja zastupam takav stav, da je jače od teoretske mogućnosti da ja možda budem pozvan u ovom postupku kao... kao ovaj... branitelj. Treći razlog zašto sam smatrao da se nedolično... ne, ne, ne ponašam nedolično, nego da štitim interese branitelja - su pravni standardi i presedani ovog Suda. Naime, ja sam proučavajući pravne standarde, o čemu sam iznio... ovaj... određenu dokumentaciju - dokazivao da treba balansirati između interesa o izboru odvjetnika i interesa pravde. I da će u ovom slučaju mojim izlaskom biti debalans na... na štetu ovaj... okrivljenika, i da je trebalo provesti jedan poseban postupak i utvrditi da li sam ja stvarno neophodni svjedok. Ja tvrdim da ja nisam neophodni svjedok i da ono što se želi utvrditi da se može utvrditi sa nizom drugih dokaza, da ja nemam specifična znanja, da ja u krajnjoj liniji kao ministar pravosuđa nisam američki ministar pravosuđa koji ima ovlasti procesuiranja, nego da je to jedna administrativna uloga koja ima logističke i administrativne uloge u odnosu na pravosuđe, a ne direktivne, ne subordinirajuće. Drugi razlog su bili presedani ovog Suda. Pozvao sam se na Predmet IT-95-09-PT optuženog Simića u kojem je sudio pokojni sudac May. U ovoj odluci nisam primetio da je ovo uvaženo Raspravno vijeće išta reklo o toj argumentaciji. Dakle, u tom... u tom postupku je utvrđeno da je kolega Pisarević, odvjetnik, bio neposredni očevidac u logoru događaja za koji je optužen njegov klijent. Svjedoci su ga prepoznali u sudnici, i sudac May pokojni u ovome je zaključio da je... da je Pisarević neophodni svjedok, da je u sukobu interesa, ali je izjava okrivljenog Simića otklonila taj sukob interesa u smislu članka 14 Kodeksa – i on je ostao braniti. A ja pitam ovaj časni Sud: ako u članku 21 Statuta kaže... ovog časnog Suda stoji da su sve osobe ravnopravne pred Međunarodim kaznenim sudom, zašto je okrivljeni Simić ravnopravniji od mog klijenta gospodina Markača, zašto odvjetnik Pisarević kome je utvrđen sukob interesa i koji je neophodni svjedok, jer su ga prepoznali svjedoci – nije isključen u postupku, nego je omogućeno drugom *co-counselu* da može u unakrsnom ispitivanju on ispitivati te svjedoke a ne odvjetnik Pisarević. Dakle, to je treći... četvrti razlog zašto držim da se nisam nedolično ponašao, nego da sam iznosio koliko sam znao i umeo argumentaciju

kojom pokušavam opravdati svoj stav. Četvrto, i zadnji razlog je bilo obećanje i izjava Obrane generala Gotovine koja je meni rečena, izričito meni, i ponovljena u hrvatskom tisku – da odustaju od mene kao svjedoka, da im nisam neophodni svjedok, da su izvršili određene provjere i da se to pitanje više neće postavljati. Ja ni danas nisam razumio moram priznati do kraja stav Obrane generala Gotovine da li oni smatraju da bi ja trebao bit neophodni svjedok ili smatraju da ne bi trebao bit neophodni svjedok, pa molim da ih pitate izričito da se o tome izjasne. Dakle eto, sve su to razlozi zbog kojih smatram da sam časno, prema svom najboljem znanju štitio interese svog klijenta, da moje ponašanje nije bilo nedolično i suprotno interesima klijenta, da sam poštivao ovaj Sud čekajući sudsku odluku koja će mi utvrditi da sam u sukobu interesa, i ja ću naravno tu odluku poštivati. Iskoristiću svoje pravo na podnošenje žalbe, ali vas molim da u smislu članka 46 Pravilnika o postupku i dokazima onda donesete odluku da ja ne ispunjavam uvjete za daljnje zastupanje u Obrani i da izjava generala Markača ne može otkloniti sukob interesa kao što ga je otklonila u *Predmetu Simić*, a ja ću se naravno toj odluci pokoriti i iskoristiću svoje pravo na... na podnošenje zahtjeva za ulaganje žalbe. Hvala časni Sude na prilici koju ste mi pružili.

SUDIJA MOLOTO: Hvala vam.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA MOLOTO: Hvala vam. Sudijo?

SUDIJA ORIE: Gospodine Šeparoviću, Žalbeno veće je objasnilo da bi u ovom predmetu protiv trojice optuženih jedno od pitanja moglo da bude ukoliko bi ministar odbrane ili ministar pravde bio zadužen... ili neko ko je odgovoran za funkcionisanje vojnog sistema. Da li bi bilo u interesu vašeg klijenta ili nekog drugog optuženog, jer su optuženi uglavnom imali veze sa ministarstvom Odbrane, da se optužuje drugo ministarstvo umesto sopstvenog, zbog toga što stvari nisu dobro funkcionisale ili zbog njihove upletenosti u događaje ili zbog toga što neko ministarstvo nije na ispravan način odgovorilo na tekuće događaje?

ADVOKAT ŠEPAROVIĆ: Časni Sude, bojim se da vas nisam dobro razumio, ali ovaj... odgovaram vam da Ministarstvo pravosuđa nije imalo uopće mogućnost utjecati na onaj način kako se to pokušava uopće...

SUDIJA ORIE: Gospodine Šeparoviću...

ADVOKAT ŠEPAROVIĆ: U tom slučaju ja nisam dobro shvatio vaše pitanje.

SUDIJA ORIE: Pretpostavljam da niste. Pored toga, mi u ovom trenutku ne možemo da uvodimo sve vrste činjenica koje nisu utvrđene bilo u pozitivnom ili u negativnom smislu. Moje je pitanje: da je potpuno jasno iz Optužnice da su trojica optuženih delovali, rekao bih u kontekstu, bilo direktno odgovorni ili ne, ali su oni bili ljudi sa vojnim funkcijama, i mi svi znamo da je vojska uobičajeno direktno povezana sa ministarstvom odbrane. Jedno od pitanja u ovom predmetu će biti da li je ministarstvo odbrane ili ministarstvo pravde bilo odgovorno za funkcionisanje vojnih zakona. A moje je pitanje: da li biste se složili sa mnom da trojica optuženih koji su svi bili

povezani sa ministarstvom odbrane, da bi ih oslobodilo krivice ako bi prebacili krivicu na drugo ministarstvo i da kažu da nisu oni bili odgovorni, i da nije to bilo ministarstvo odbrane, da nije vojska, već da su neki drugi ljudi bili odgovorni. Da li se slažete da bi im to bilo od pomoći u njihovoj odbrani, ukoliko zatraže oslobađajuću presudu?

ADVOKAT ŠEPAROVIĆ: Da časnici Sude, naravno da bi mogli, to nije sporno da bi mogli. Međutim, ja tvrdim da to što bi se utvrđivalo - ja nisam jedini koji o tome može govoriti, i da ja nisam jedini koji ima ta specifična znanja koji o tome može govoriti, da moj iskaz ne može doprinijeti bitno interesima pravde bilo da bude osuđujuća, bilo da bude oslobađajuća presuda. I drugo, tvrdim da ta teoretska mogućnost koju vi pominjete ne može biti jača od prava Markača na obranu... po svom izboru.

SUDIJA ORIE: Vi ste sada prešli na član 26 Kodeksa, gde se kaže ukoliko ste neophodni svedok da ne bi trebalo da radite ukoliko ne postoje specifične okolnosti. Fokusiran sam na član 14, jer ako je možda u interesu optuženog da prebaci krivicu... recimo ne na ministarstvo odbrane, i ako bi Žalbeno veće reklo da je jedno od pitanja to - da li se radi o ministarstvu odbrane ili ministarstvu pravde, da vi ne bi kriveći druge, da bi možda moglo da dođe do objektivnog rizika da vi prebacite krivicu na neka druga ministarstva, možda čak i ono koje se pominje kao neko koje se pojavljuje na takvim odgovornim položajima?

ADVOKAT ŠEPAROVIĆ: Ali oprostite, zašto ja? Da li vi mislite da sam ja potencijalno osumnjičenik u ovom postupku? Mislim, ja ne razumijem zašto vi mislite da ja to trebam odgovoriti. Da li sam ja član udruženog zločinačkog pothvata? Ja ne razumijem zašto ja na to pitanje trebam odgovoriti? Zašto sam ja taj neophodni koji to trebam reći? Stvarno časnici Sude, uz najbolje namjere ne razumem, osim ako ja nisam samom činjenicom što sam ministar pravosuđa bio, samom činjenicom potencijalni član udruženog zločinačkog pothvata i time automatski isključen. To je jedino... u tom slučaju BiH ja prihvatio vašu... vaše razmišljanje. Međutim, moram reći da se duboko ne slažem sa tim, jer bi to bilo prejudiciranje da uopće zločinački pothvat postoji.

SUDIJA ORIE: Ne, naravno, ja razumem to. To je drugo pitanje. Ne. Pitanje je sledeće: vaša sloboda da prebacite krivicu, optužbe od strane Tužilaštva sa vojnih krugova na neke druge krugove - gde ste vi imali jednu od ključnih uloga u tim krugovima, to je problem. Da li to razumete?

ADVOKAT ŠEPAROVIĆ: Oprostite, ne ja. Ako bi... niko to neće prebaciti, ali videli ste da je general Markač dao iskaz već, pa nije prebacio. A drugo, ne bi ja prebacio časnici Sude, nego bi prebacio general Markač. Prema tome, zašto mislite da bi ja to prebacio? Ja bi štitiio njegove interese, ali to ne bi, i to nije ni učinio, i on to nikad nikom nije ni rekao. On je dao iskaz i to mu nikad nije palo na pamet tako nešto reći. Ali kad bi rekao, to bi on rekao, a ne ja. Prema tome, ne znam zašto bi ja kao branitelj trebao za to, tu... o tome nešto svjedočiti i utjecati na taj način. Ne razumijem.

SUDIJA ORIE: Nemam više pitanja.

SUDIJA MOLOTO: Hvala vam puno. Pošto više nema pitanja, mislim da nas to dovodi do kraja današnjeg zasedanja. Sud prekida sa radom.

Statusna konferencija je završena u 15.51 h.

Fond za humanitarno pravo

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje